

Lenka Hadašová, Ing. & Mgr.

AOPK ČR, ústředí

Oddělení péče o vodní ekosystémy, Odbor péče o přírodu a krajinu

Konference Rybníky 2017

Praha, 15.-16.6. 2017

Problematika nastavování rybářského managementu na mimoprodukčních rybnících z pohledu ochrany přírody

- 1. Mimoprodukční funkce rybníků – krátce úvodem**
- 2. Správa rybníků ve zvláště chráněných územích**
- 3. Nastavování rybářského managementu z pohledu ochrany přírody**
- 4. Faktory neúspěchu a hledání řešení**
- 5. Shrnutí a závěr**

1. Mimoprodukční funkce rybníků – krátce úvodem

- **V dnešní době** jsou vyvíjeny vodohospodářské, společenské, ekonomické i ochranné tlaky na **podporu mimoprodukčních funkcí rybníků**.
- **Historicky** se však nejedná o žádnou novinku – Karel IV. Majestát městům a stavům.
- **Dnes** je zásadní především **údržba dobrého technického** stavu vodního díla a **komplexní náhled** na faktory ovlivňující stav rybníčního ekosystému.
- Avšak ani splnění těchto dvou podmínek nemusí vždy vést ke stavu utěšujícímu široké požadavky společnosti.

2.

Správa rybníků ve zvláště chráněných územích

AOPK ČR

- Zajišťuje správu státního majetku a činnosti s tím související na území celé ČR, které jsou součástí **zvláště chráněných území**.
- 146 nádrží - cca **3400 ha**
- Většinu rybníků **propachtovává**.
- Vychází ze zákonných **povinností vlastníka vodního díla** a současně z platného **plánu péče o ZCHÚ**.
- Zajišťuje: technicko-bezpečnostní dohled, zpracování MŘ, manipulaci na rybnících, PNV, opravu a rekonstrukci technických objektů nádrží a zavkládání hrází

3.

**Nastavování rybářského
managementu z pohledu ochrany
přírody**

Cíle „ochranářského“ managementu:

- **dosažení příznivých stavů rybničních ekosystémů** z pohledu zájmu ochrany přírody a krajiny
- naplňování povinností vlastníka vodního díla.

Řídí se tedy platnou legislativou zahrnující zejména:
zákon č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny,
zákon č. 254/2001 Sb. o vodách,
zákon č. 99/2004 Sb. o rybářství,
zákon č.186/2006 o územním plánování a stavebním řádu

Nastavování hospodaření na rybnících

- Spolupráce s odbornými subjekty (univerzity, akademie věd, státní resorty...)
- Výzkum v ČR i zahraničí
- Vlastním sběrem dat a konzultace s odborníky

Aktualizace metodiky péče o rybníční ekosystémy

Nastavování hospodaření na rybnících

- Snaha nastavit hospodaření na rybnících tak, aby se znalosti a zkušenosti rybářů přímo promítaly do způsobu hospodaření.
- V praxi:
 - Odborníci na chráněné druhy definují **optimální podmínky pro daný druh** (společenstvo) s přihlédnutím na potřeby celého místního biotopu.
 - **Pachtýř** je pachtovní smlouvou vázán tyto podmínky udržet a na jejich základě **stanovit vhodnou rybí obsádku**.
 - Po ukončení každého hospodářského cyklu by vždy měl být zhodnocen stav předmětu ochrany a dle něj **uzpůsobeno hospodaření pro cyklus následující**.

Hodnocené parametry při nastavování hospodaření

- Původ nevyhovujícího stavu předmětu ochrany ZCHÚ nemusí být na první pohled vždy zřejmý!
- Na rybniční ekosystémy je třeba nahlížet **komplexně!!!**
- Posuzované indikátory kvality rybničního prostředí ze strany AOPK ČR jsou:
 - fyzikálně-chemické parametry vody,
 - složení fytoplanktonu,
 - složení a množství zooplanktonu,
 - přítomnost a druhové složení makrozoobentosu,
 - složení rybí obsádky,
 - kvalita a rozloha litorálních porostů,
 - stupeň rozvoje a druhové zastoupení vodních makrofyt,
 - přítomnost a druhové složení batrachofauny,
 - přítomnost vodních ptáků a úspěšnost vyvedení jejich mláďat

**Cílem hry by vždy měl být prosperující
předmět ochrany a stabilní rybniční
ekosystém.**

*...nezapomínat, že rybník je zahrádka. A o tu je třeba se
starat, jinak zaroste plevelem a zmizí.*

(prof. Jan Mareš)

Hlavní problematické momenty v nastavování rybářského managementu v ZCHÚ

- Ochrana přírody, jako relativně mladý obor, prochází stále vývojem.
- Pro pochopení ekologických vazeb je třeba mít aktuální znalosti z mnoha dalších, nejen přírodovědných, oborů a umět je aplikovat **ve správný čas a na správném místě !!!**
- Ne vždy se daří...

Hlavní problematické momenty v nastavování rybářského managementu v ZCHÚ

- Nastavení (ne)vhodných hodnot parametrů rybničního prostředí:
 - **Unifikace** požadovaných hodnot parametrů prostředí vhodných pro předmět ochrany ZCHÚ bez ohledu na to, zda jsou tyto parametry v konkrétním rybničním ekosystému vůbec dosažitelné.
 - Často **očekávání nemožného**: dotčený rybník nemá potenciál splnit nastavené parametry i přes to, že se na něm dlouhodobě vyskytuje předmět ochrany.
 - Např. **průhlednost** = významná referenční hodnota vždy???

Hlavní problematické momenty v nastavování rybářského managementu v ZCHÚ

- Nastavování složení rybí obsádky ze strany AOPK ČR:
 - Přežitek ve starých nájemních smlouvách a plánech péče
 - Snaha postupně upouštět
 - **Rybí obsádka jako nástroj pro tvorbu a udržení podmínek vhodných pro předměty ochrany ZCHÚ vázané na rybniční ekosystém.**
 - Složení navrhuje pachtýř.
 - Dle vývoje rybničního ekosystému **upravována** s každým novým hospodářským cyklem.
 - Vždy je třeba, aby u těchto úprav byl přítomen zástupce AOPK ČR a došlo ke vzájemné **dohodě obou stran.**

Hlavní problematické momenty v nastavování rybářského managementu v ZCHÚ

- Zhodnocení stavu předmětu ochrany:
 - **Málo:**

Stanovení příčiny neprosperování předmětu ochrany pouze dle lokálního stavu na dotčeném rybníce **bez srovnání** s dlouhodobým vývojovým trendem v rámci celého areálu přirozeného výskytu.
 - **Moc:**

Cíl = co největší populace předmětu ochrany **bez zhodnocení únosnosti ekosystému**.
(I chráněný druh se může přemnožit a způsobit rozkolísanost ekosystému stejným způsobem, jako druh invazní.)

Hlavní problematické momenty v nastavování rybářského managementu v ZCHÚ

- Identifikace negativních vlivů na předmět ochrany:
 - Často kvůli neznalosti poměrů nebo z nedostatku vstupních dat.
 - Nutnost hledat viníky „v širším povodí“ a dlouhodobém časovém horizontu.

4.

Faktory neúspěchu a hledání řešení

Sedimenty

- Zvyšování stupně trofie vodního prostředí
- Snížení retenční schopnosti rybníků (v ČR cca 30% retenčního objemu všech rybníků blokováno sedimenty)
- Ucelené řešení je zcela mimo možnosti vlastníků či nájemců.
- Postupné odbahňování ano, otázka zní, za jak dlouho „přitečou“ zpátky?

Přerybnění

1. Ekonomika vs. Ochrana přírody

- Snaha najít rovnováhu cenou pachtovného odpovídající požadovanému stupni intenzity hospodaření.
- I přes nízké pachtovné snaha rybářů o vytěžení maxima
- Čísla v produkčních kartách neodpovídající skutečnosti (ze strany AOPK nelze uhlídat)

2. Nekontrolovatelný nárůst obsádky

- vlivem špatného technického stavu rybníka
- obsádku nelze slovit
- dotační programy podporující mmj. rekonstrukci vodních děl (www.dotace.nature.cz)

Invazní druhy ryb

- Celorepublikový problém
- Mnoho příčin (mmj. nestabilita rybničního ekosystému)
- Na menších nádržích v ZCHÚ řešeno **preventivně účelovou obsádku** vytvářející predační a konkurenční tlak.

Kvalita přítoku

- Hraje velmi významnou roli!!!
- Studie vodárenských nádrží prokazující nadřazenost vlivu kvality přítoku nad rybí obsádkou (neefektivní biomanipulace)
- **Komplexní studie** s cílem postihnout všechny vstupy zejm. živin do rybníka

Chybí odbornost, data z pravidelného monitoringu a podklady

1. Nedostatek odborníků

- Management rybníků v ZCHÚ je multioborová záležitost (přírodovědné, zemědělské, společenské obory + znalost legislativy!!!)
- Velmi málo **OBJEKTIVNÍCH odborníků** v odvětví

2. Nákladný monitoring

- **Pravidelné dlouhodobé sledování** parametrů rybníčního prostředí zahrnující rozsáhlé sledování přítoku doplněné o reálná data z rybníčního hospodaření = **POKLAD**
- Z kapacitních důvodů není AOPK schopna pokrýt nároky na obsáhlý monitoring ☹️

3. Nedostatek podkladů pro srovnání

- chybí např. aktualizovaná mapa přirozené produkce rybníků
- studie a vyhodnocení s tendenčními závěry dle přání investora

(Koho chleba jíš, toho píseň zpíváš.)

Technický stav vodních děl a majetkoprávní nesrovnalosti

- Stará VD ve stavu, kdy není možné udržet stálou hladinu napuštění, nebo naopak rybník vypustit.
- Dochází k sukcesi a přeměně na mokřad (což ochranářům zpravidla nevadí, ale nedodržujeme pak povinnosti dobrého hospodáře...)

Neochota komunikovat a předsudky

- „Každý ochranář je **ekoterorista** a každý rybář dělá z rybníka **kapřín** se zelenou vodou.“
- Překonání předsudků je v zájmu OBOU stran!!!

Požadavky veřejnosti - přehnaná očekávání

- Automaticky očekávaná „koupací“ kvalita vody
- Snaha označit viníka bez kontextu
- Řešením je komunikace s veřejností a komplexní výzkum s výsledky dostupnými pro veřejnost.

CÍL AOPK ČR:

- Podpora rybníkářského hospodaření, které zabezpečí ochranu zvláště chráněných druhů a v rámci zvláště chráněných území zajistí realizaci plánů péče.
- Chov ryb jako způsob vedoucí k dlouhodobému udržení předmětu ochrany nebo kvality ekosystému nádrže.
- Posílení krajinnotvorných funkcí rybníků a zlepšování kvality povrchových vod mmj. snižováním dodatečných vstupů živin do rybníčních ekosystémů.

Cíle tohoto příspěvku:

- Oslovit širší společnost okolo rybníků
- Požádat o:
 - výchovu objektivních multioborových odborníků rybářské a ochranářské vzdělávací instituce,
 - zakopání válečné sekery a snahu o oboustrannou mezioborovou komunikaci a spolupráci mezi rybáři a ochranáři,
 - úctu k přírodě, tradicím a lidské práci za používání zdravého rozumu při péči (nejen) o rybníky.

Děkuji za pozornost !

**AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY**

www.nature.cz

e- mail: lenka.hadasova@nature.cz

tel.: 734 368 904

